

Много е важно човек да се научи да отдава чест на другия човек. Един старец казва- когато двама монаси се срещнат, трябва да се поклонят един на друг. Защо? *Видял си брата си? Видял си Господа, твоя Бог*
. Трябва да се научиш да виждаш самия Бог в лицето на другия. Друг старец казва: блажен е монах – и християнинът - който смята всички хора за бог след Бога. Тоест човек се научава да цени другия, да отдава дължимата чест. Само тогава другият човек може да разбере своето място и връзка с тебе, но и ти самият да придобиеш правилна връзка с другите. Тези неща започват още от детска възраст. Днес съвременната психология на детето учи, че трябва да говориш сериозно на детето за сериозни неща, длъжен си да му говориш сериозно, защото, ако тръгваш да го причастиш и му казваш: отвори си устата, за да ти дадат златно птиченце!, е, разбира се, в даден момент то ще го изплюе, защото не иска златно птиченце. Как да стане, след като не е златно птиченце, а понякога е и кисело на вкус? Или казват: винце! Нима е нужно свещеникът да му даде винце?! – не може ли когато порасне да отиде в кръчмата да изпие цяла бутилка?! Каквото си вино поиска?, тоест виждал съм това, причастяваме толкова деца в манастира, идват и казват на детето: отвори си устата свещеникът да ти сложи златно зъбче! Или златно птиченце и такива глупости. Детето реве, та се къса. Когато обаче му казвахме: отвори си устата, детето ми, Христос е!, виждаше как детето става сериозно и разбира, че Христос е там. То усеща това и има повече акъл от майка си или баба си. На тебе ти идва да я дръпнеш за косата, дето говори безумици на детето. Ще ми кажете двегодишно дете разбира ли? Разбира. Как разбира ли? Когато му кажеш Христос, става спокойно и отваря уста, а когато му говориш други безумици, то се противи.

Днес е доказано, че за сериозни неща сме длъжни да говорим по сериозен начин дори на малките деца. Да разбере както може да го разбере, но не и да принизяваме тези неща. Да, когато научиш детето да удря майка си, да я плюе, да говори грозни думи, сещам се за примера с едно дете, където учителката му казала, че думата див и дива не е лоша дума. Е да й кажи дива тогава. . .

Ако детето се научи да унижава хората, когато порасне, няма да има нищо истинно в себе си. Това е доказано. Сега съм на 42 години, имам приятели, които са женени и

знам, т.е. виждам как са в тяхното семейство и ги познавам от деца. Какво виждам? Виждам копия на тяхното семейство- ако в техния дом са се хулели, ругаели и карали, сега е същото в техния дом. Когато отида у тях, се сещам за майка им или баща им. Такъв е техният дом. Както се държаха техните родители, така и те се държат сега. Образовани хора, с завършен университет, но виждаш, че имат груби обноски. Защо? - защото това са наследили.

Има хора, където единият иска да изрази своята любов към другия, но понеже не знае как да го направи, се изразява по погрешен начин. След като няма такива картини в себе си, как ще изрази своята любов към жена си? Той тръгва да й кажи някаква шега, за да я поласкае, но сякаш хваща една тръба и я удря в главата, както Мики Маус, и излизат звездички под очите й. Тоест толкова страшна и ужасяваща шега. Той, клетият, го прави от благоразположение, иска да поласкае жена си, но това е грешка. Ако изследваш нещата, ще видиш, че и в техния дом така говорят, както и в мястото, където е израснал. Разбира се, тези неща са придобити впоследствие и човек може да ги види и да поработи върху себе си, за да ги отстрани.

Също така не можеш да говориш с някой твой приятел и да се обръщаш към него с вулгарни думи. Или пък слушам някои девойки и това е нещо, на което девойките трябва да обърнат внимание, защото е страшно. Тоест девойките надминаха момчета в своята жестокост и вулгарност. Ама, как утре ще стане майка? След като я виждаш, че тръгва да ти говори с някакъв груб глас от цигарите, дето казваш Господи помилуй! Какво е това същество? Това женски глас ли е? Ако не я виждаше и очите ти бяха затворени, щеше да се питаш дали е жена или мъж. Или пък тръгва да вземе детето си и виждаш някакви големи и черни нокти, някаква мръсна коса и гримирани очи. Ама, онова дете, веднага щом се роди, представяте ли си да си отвори очите, когато е било бебе, да види майка си над себе си с червена, зелена или лилава коса, с подути и свирепи очи, с големи нокти, е, няма ли да каже: *какъв е този звяр, който ме роди?*! Това са реалности, деца, след като понякога раздавам нафората, но бързам да си прибера ръката заради ноктите на някои госпожи - ей-такива нокти! Добре де, детето ми, каква полза има от тези неща? - черни, сини, жълти, зелени нокти. Човек се пита какво е всичко това. . .

Начинът на изразяване е много важен. Ние сме мъже, такива сме, но когато някой се прави на жена, става за смях. Или пък ако една жена отиде и си сложи мустаци и брада, ще стане за смях. Промяната на лицето оказва влияние върху психиката на детето. Когато порасне, то какво ще види у дома? Каква майка ще види пред себе си, какъв образец? Дали онази майка, която излъчва майчинство, благост, кротост, или тази, която поглежда и се плаши? Затова трябва да внимавате, запазете себе си така, както Бог ви е създал, да поддържаме красивата връзка първо със самите себе си, да започнем от себе си, да не искаме да унижаваме и осмиваме себе си. Питат някога: грях

ли е да се гримирам? Не е грях, гримирай се както си искаш! Но какъв е проблемът?-че подменяш себе си. Или носиш обица- ама, другият те гледа и се пита как издържаш!, или защо си я сложил върху веждата си? Добре, не те ли дразни сякаш имаш муха на главата? Или идва да ти каже нещо и има едно нещо, което виси от косата й и влиза в окото й. Защо, бре, деца? Или някакви обувки, за които се изисква особено равновесие, за да се задържат върху тях. Наистина понякога се питам, седя и ги гледам горе в манастира (*манастира Махера, където митрополитът е бил игумен*), където цари тишина, но чуваме как отдалеч спира автомобилът и так, так, так с токчетата, докато влезе в храма. Вътре може да се чете Евангелието и да цари пълна тишина. След това ти казва- *не ходя на църква, защото, когато вляза вътре, всички се обръщат и ме гледат*! Ами, гледат те, след като разбуни хората! Как да не те види човек с тези неща, които си обула и дойде с тях! Свят ни се зави!

Деца, уважението започва от нас. Добре, в природата на жената е заложено да се разкрасява, така е, разбира се, трябва да носи хубави дрехи! Нужна е обаче мяра. Красотата и хубостта е в мярата, двете крайности са излишни, защото след това губиш мярата и човек не може да разбере кое е правилното, защото е загубил усещането, няма усещане за мярата, че по този начин предизвиква другите хора. Когато му казваш, детето ми, това нещо е предизвикателно! Той те пита: защо? Как така ще е предизвикателно? Не го разбира, защото вече няма граници.

Трябва да се научим да ценим другите и самия Бог. Благодарението към Бога идва постепенно, първо ще започнеш да цениш себе си, да уважаваш себе си, своето тяло, лице, да се грижиш за него, но по красив начин, с уважение към себе си, без да променяш своето лице. След това, когато уважаваш себе си, уважаваш и своите родители, учители, брат, съседи, чичо, роднини, съпруга. Така животът ни става красив, защото каквото дадеш на другия, и той ще ти даде същото. Когато ти си варварин, така ще се отнесат и с теб. Затова трябва да работим в себе си и когато правим нещо, да сядаме и да се питаме – защо го правя, по коя причина? Сложих 15 си обици отгоре додолу. Защо? За красота? След като не е хубаво. Коя е причината? Коя е подбудата? Трябва да видим подбудата, тоест да изследваме себе си, но не със стрес, а за да работим в нас. Нуждаем се от педагогика, гръцката дума μόρφοση (образование) означава да придадеш образ на себе си, не означава да научиш само буквите, компютъра или числата, а да придадеш образ, имаше една аморфна маса, на която придаваш конкретен образ и това засяга целия човек. Разбираш човека от подробностите, от начина, по който ще седне, ще говори, ще се държи, ще направи какво и да е. Това е много важно. Св. отци подчертават това - тези подвижници, които живели в пустинята и не виждали човек пред себе си, пишат в своите подвижнически слова и за благоприличието. Например св. Исаак Сириец има слово за благоприличието на монасите. С това той иска да покаже, че човек придобива характер, личност, формира се чрез простите неща, което има около себе си. Затова Църквата настоява на

това; Църквата не означава морализъм, а преобразява целия човек. Трябва да разбереш това, защото в противен случай никога няма да напреднеш.

За съжаление, днес стигнахме дотам да правим семинари и да има специални групи от психолози, които да ни научат как да говорим един на друг. Има такива групи, плащаш 500 лири на година, казаха ми, че правят групи за комуникация. Веднъж и аз присъствах на такава среща- от едната страна стояха пет човека, от другата още пет, по средата беше психологът и ги учеше как да водят диалог. Как докато другият говори, ти стоиш и го слушаш, и как докато говориш на другия, слушаш това, което казваш, защото много пъти изобщо не слушаш. Тоест говориш, но и ти самият не знаеш какво говориш.

Велико изкуство е човек да се научи да бъде внимателен, да се труди върху себе си и това е основа за всичко, което прави. В манастира, когато ставаме монаси, правим именно това, което бихме правили в брака. В манастира се научаваш да говориш точно на другия и да отговаряш точно на другия, а когато стане някакво недоразумение, никога нямаш право, никога старецът няма да ти каже- знаеш ли, имаш право! Не!, а ще ти каже: ти си виновен! Ама другият ми каза еди-какво си, обвини ме! - каквото и да ти е казал, ти си виновен! Защо го прави ли? За да се научиш да работиш в себе си, да не търсиш в какво е виновен другият спрямо теб, а ти в какво си виновен спрямо него. Ако правихме така всеки път, когато имаме недоразумения в семейството, или ако можехме да изолираме другия човек или конкретното събитие и да кажем: добре, остави другия, той те е похулил, онеправдал, оклеветил. Той си има своите проблеми, но ти какво направи в този случай? - тогава наистина се върши дело, т.е. от момента, в които работиш върху себе си, а не върху другия.

Трябва да знаем тези неща, да знаем Божиите заповеди, които ни се дават като антидот, поставят правилната основа и показват как човек започва да строи духовното здание. Той винаги трябва да започва от себе си, а не от другите. Понякога казват– *ама , защо с другите съм добър, а вкъщи не съм? Защо с другите съм добър, търпелив, благ, приветлив, а вкъщи съм пълен с нерви и злоба?*
Защото не си поработил върху себе си, а си се научил да пазиш своя „имидж" пред другите хора. Затова, когато човек види себе си, се ужасява и дори може да го обхване депресия, ако в даден момент се разочарова от самия себе си. Защото никога не се е научил да се занимава със себе си, никога не е погледнал себе си, а винаги е гледал другите, околните, обществото, работата, другите хора. Не е видял себе си, не се е научил на този духовен труд. След като искаме да живеем в Църквата, тя поставя нещата на мястото им, връща човека в неговата основа и му казва: виж, духовният труд започва от теб, ще внимаваш върху себе си, околните и Бога. Започваш от подробностите. Не можеш да кажеш: пренебрегвам подробностите, това няма връзка!

Не. Всичко има връзка и всичко свидетелства за качеството на твоето аз. Това е основа и фундамент, който трябва да влезе в нашия живот. Ако това не стане, няма да можем да продължим напред, защото човекът, който унижава себе си, не може да почита другите, а и тях ще унижава. Днес постоянно виждаме това -дори сред църковните хора и вие, които ходите на беседи, човек вижда, че липсват много неща, които в миналото ставаха от само себе си, липсва това усещане за вътрешния труд, за почитта към другия човек. Как утре това дете ще създаде семейство? Когато не се научава да каже едно благодаря! Как ще отиде вкъщи и ще каже
Благодаря
! на жена си, която е сготвила яденето? Той ще каже:
наготви ли? То си е твое задължение!
и изобщо не зачита труда на жена си. Когато обаче не почиташ жена си, тогава тя ще се умори, няма да издържи. Или ще потърси чест от друго място, нарочно ще намери някой друг, който ще започне да й говори сладки думи и тогава ще се стигне до неприятни инциденти. . .

Превод от гръцки: Константин Константинов{jcomments off}